

Protokol nahrávky*

Pamětník: Jan Kačer

Datum a místo natáčení: 25. 5., 13. 6. a 29. 6. 2017 v Praze

Natočil a zpracoval: Vilém Faltýnek

* Protokol nepředkládá ověřená fakta. Reprodukují informace v té podobě, v jaké je uvádí narátor. Případná vnější doplnění jsou odlišena hranatými závorkami.

Jan Kačer - 1. část záznamu	
1. NAHRÁVKA	
0:00:00	Představení pamětníka. Otec byl obchodník s obuví, po záboru Sudet si vzal život. Tatínek byl nadaný klavírista. Studoval elektroinženýrství v Darmstadtu, pak ho rodiče povolali k botám. – Narátor byl v dětství veden k hudbě. Po otci zůstala knihovna, v knihách si hledal výtvarné umění. Byl to způsob úniku z provinčních Holic. – Onemocnění v dětství. Škola. Setkání s paní učitelkou po mnoha letech. Učil se průměrně, ale měl úspěch ve slohu. Povzbuzoval ho taky učitel kreslení.
0:17:25	Bratr Pavel byl starší, staral se o mladšího Jana. Měl pozici nejstaršího muže v rodině a mužského vzoru. Nevycházel s komunistickým režimem, zemřel relativně mladý. – Co po škole? Na gymnázium JK nemohl pokračovat (otec – kapitalista), tak strýček doporučil bechyňskou keramickou školu. Nebyla jiná volba, jeli se tam s maminkou podívat. Zázitek idylického městečka. Zkoušky udělal, ale ředitel Petruš mu přesto pomohl k přijetí. – První odtržení od rodiny, bydlel na internátě. Klášter čerstvě opuštěný mnichy. Rok 1951 byl pod vlivem národopisu, JK založil a vedl národopisný soubor. Také dělal atletiku, hrál volejbal. Idylické časy. Mezi spolužáky byli syn skladatele Iljina, Pavel Fierlinger, syn diplomata, který JK učil anglicky, spolužák příjmením Čepička... – Jak se měnil názor JK na Stalina. Vzpomínka na konec války v Holicích a příjezd Rusů. Vztah JK k Rusku.
0:38:25	Matematik Stašek, v Bechyni byl z trestu, vedl ve škole divadlo, JK hrál ve hře Velbloud uchem jehly. První zkušenosti s jevištěm i s ženami. Potom hráli Její pastorkyňu, původní Preissová. – Bechyňská škola byla pro JK velmi podstatná. Profesor Dobiáš, předmět Technologie tvaru: „Detail je věc umělecké poctivosti.“ Tvorba šachových figur. Výuka trpělivosti, úctě k materiálu. Spolužák Franta Matějka, bravurní v ručním malování keramiky. JK měl důvěru, aby vypaloval společné práce v peci.
0:55:17	JK dostal cenu od města za kulturní činnost. Po střední (1955) se předpokládal nástup na VŠUP, ale vyučující JK pobízeli ke studiu divadla. Příprava na přijímací zkoušky na DAMU, obor režie. Ročník vedl Vladimír Adámek, na zkoušky přinesl test, v němž převládaly otázky z výtvarného umění. – Výuka na DAMU. Zpěv učila Ada Nordenová, hlasovou výchovu paní Fierlingerová. Cvičení u Adámka, racionální úkoly, podstatné pro pozdější práci. Měl dar učit a dar poctivosti, netrpěl protekce. Umělecky nevynikal.
1:10:35	Josef Topol. Všichni byli jedna generace. Jiří Suchý, do šedivé doby přinesl legraci. JK zatoužil dělat vlastní divadlo. Pod hlavičkou Umění mladých při ČSM shromáždil soubor. První text doporučil Karel Vašíček, Dykova „Ondřeje a draka“, zkoušeli v

	<p>bance, ke bylo Muzeum V. I. Lenina a revolučních bojů. Premiéra v květnu, přes Janu Werichovou v ABC. J. R. Pick k tomu napsal texty písniček, Petr Mandel hudbu. Hráli Jan Tříška, Zuzana Stivínová, František Husák aj. Soubor si říkal Holubáři. Hledali působiště, slyšeli o špatné situaci Divadla Petra Bezruče. Kontaktovali je, do Disku se na ně přijel podívat pan Koutný z Ostravy a přišla nabídka pro celý soubor. JK sháněl zájemce ochotné odejít do Ostravy našel jich třináct, přibrali muzikanta Mandela, výtvarníka Hrůzu (na Trösterovo doporučení), dramaturga Hedbávneho. – První dojmy po příchodu do Ostravy. Sžívání s místním souborem. Scénograf Ota Schindler. Pustili se tvrdě do práce. Hráli až čtyřikrát denně, pro děti, dospělé a noční kabarety. JK měl i existenční zodpovědnost za lidi, které do Ostravy přivedl. Ostrava se stala základem pro všechno další.</p>
1:26:52	<p>Židovské kořeny z otcovy strany. Celá linie za války zahynula. Starší bratr byl v ohrožení jako míšenec. Přežil bratranec Karel Berman, zpěvák, a sestřenice Hanička, která odešla do Izraele. – Pro JK je židovská víra poněkud orientální, vzdálená. Kontakty s Karolem Sidonem. – Předek rodiny Ján z Kačerů, kazatel a přítel Komenského, který po Bílé hoře volil židovskou víru. JK tíhne k těmto evangelickým kořenům. Náboženskou výchovu doma v dětství nezažíval, k víře se hlásí. – Přihláška na gymnázium. Zkoušky do Bechyně, spolužáci: Josef Štěpánek, Karel Příhoda, Pavel Jirsů [?], Jiří Matys, Pavel Fierlinger. Širší kruh spolužáků se dodnes schází. Bechyně spojovala narátora i s Karlem Krylem a Viktorem Sodomou. – Alfréd Radok ohromně obdivoval inscenaci manželů Vítkových z Hradce Králové. – Výtvarné zázemí narátorovy divadelní tvorby. Záleželo mu na tom, Schindler byl žák [Emila] Filly, Hrůza byl vynikající výtvarník. JK trpí, když vidí odbytou scénu, která se snadno vozí na zájezdy. – Velký díl režijní práce spočívá v nalezení vhodných spolupracovníků, hledání témat a textů. – Vzpomínka na spolužačku Věru Říčařovou (Vítkovou). – Původ názvu Holubáři.</p>
2. NAHRÁVKA	
1:41:13	<p>Důvody odchodu do Ostravy. JK hledal prostor, kde bude divadelně volněji. Ostravu neznal, chápal ji jako kulturní periférii, tento předsudek pak sám vyvracel. Obdiv k Jiřímu Suchému. Zkušenost měli, ale malou. V Ostravě museli hledat tituly pro děti i pro dospělé. Kvalitní scénografie Hrůzy a Schindlera je táhla nahoru, dělala jim dobrou pověst. Začínali „Tvrdohlavou ženou“. Uvědomil si, že se text dá hrát volně. S večerním publikem byl z počátku problém. Snažili se diváky oslovit. Tvrdá práce začala přinášet výsledky. Hledali nové hry, Hedbávny měl kontakt s Aškenazym, Alois Míkulka napsal hru pro děti. Petr Mandel zval na hudbu slavné skladatele z Prahy nebo z Brna, Pavla Blatného aj. – Inscenace „Milenci z kiosku“ uspěla na Nezvalově Třebíči, setkali se tu s „Jonášem a tingl-tanglem“. Divadélko pod okapem v nich našlo vzor.</p>
1:51:47	<p>Mnozí v Ostravě zakládali rodiny. Šestileté období. Ostravská aglomerace je obrovská, objevili se intelektuálové, kteří divadlo sledovali, odezva byla i z tamní televize. Začali dojíždět kritikové z Prahy. JK dostal roli ve filmu, tím se zviditelnilo i jejich divadlo. Říkalo se jim Kačerovci. – Nabídka odejít do Státního divadla Brno, na poslední chvíli si to JK rozmyslel. – Pak přišla nabídka Jaroslava Vostrého na přechod do vznikajícího Činoherního klubu. JK měl rozeskoušenou roli Cyrana. Přesto odjel do Prahy a nastoupil do zkoušek na Smočkův „Piknik“. Vůdčí osobností byl Vostrý, Smoček měl do začátků skvělou novou hru, „[Podivné odpoledne dr. Zvonka] Burkeho“. JK měl privilegium angažovat soubor. Měli jen deset míst, nemohl vzít všechny své kolegy z Ostravy. Podle jakých kritérií herce vybíral. Povedlo se sestavit skvělý soubor. –</p>

	„Višňový sad“. Pronikání do textu, objevování komedie za autorovými replikami. Nový soubor se musel sžívat. Repríza na Leninovo výročí narození. – „Višňový sad“ byl přenosný i do ciziny. Hostování ve Finsku.
2:12:35	Likvidace souboru po srpnové okupaci. Vostrý zůstal, JK musel odejít. Odchodem Josefa Somra se celý repertoár zhroutil. JK nakonec dostal angažmá v Ostravě (Státní divadlo Ostrava), rodina žila v Praze, strávil devět let dojížděním. Ředitel divadla znal JK od Bezručů, sympatizoval s ním. Bylo to nóbl vyhnanství. Dramaturg Ladislav Slíva ho držel nad vodou, hráli výborný repertoár, původní hry. Mj. režíroval operu „Čarostřelec“, německou národní operu, na kterou bohatě reagovalo ostravské německé obyvatelstvo. Období 1977–1988. Pak ho ředitel Míka vzal do Divadla na Vinohradech.
2:21:30	Kdo odcházel (v roce 1959) do Divadla Petra Bezruče. Měl málo herců, ti, kdo nešli, našli v Praze lukrativní místa. Nešly Hadrboľcová, Morávková, Švormová, Hynková, Tříška... Odešli Václav Martinec a František Husák, Jan Volf a jeho francouzská žena, Petr Mandel, Jana Kočková, Zdeněk Hedbávný, Marie Víková, Nina Divíšková. Dobří herci od Bezručů stáli na straně nových příchozích. S Evženem Němcem byli dva noví režiséři. Měli autonomii, měli možnost prosazovat své představy. JK na začátku režíroval, ale kolega Němec ho začal brzy obsazovat i jako herce. Vzájemné oťukávání s místními členy souboru trvalo asi dva roky. V době „Matky kuráže“ se už nemluvilo o dvou souborech. – Divadlo mělo i vlastní dětský repertoár, Saša Lichý psal hry. Divíšková hrála v Hrátkách s čertem. – Luděk Eliáš, kolega herec, později jako ředitel musel hájit mírně státní linii. – Politický problém s kabaretem „Štafle“. Dnes se jeví velmi bezzubý. Problém při pražském hostování.
2:33:17	Hráli texty „volně“ – příklady na „Tvrdohlavé ženě“. Váží si klasických textů, mladí režiséři z nedostatku invence modernizují. Viděl v ČT Dona Giovanniho, nebyl spokojený. – Během prvního ostravského období pražské divadlo sledoval málo, ale víc film, v němž byl angažovaný. Novou vlnu měl z první ruky. Ve filmu se učil hrát divadlo, film je velký učitel herectví. Činoherní klub zpětně ovlivnil film, jejich herci hráli ve filmech.
2:41:41	Seznámení s Petrem Mandelem přes Václava Martince, byl to čerstvý absolvent HAMU. – Hudba měla v inscenacích estetizující funkci. Měli malý živý orchestr, Mandel dirigoval. – Publikum divadla Petra Bezruče. Na začátku si každé představení hlídali, sledovali publikum. – Topolův „Jejich den“, JK Krejčovi asistoval. V Ostravě režíroval „Jejich den“ sám, jako generační text. Byl to režijní neúspěch. „Romea a Julii“ v Topolově překladu uvedl o tři dny dřív než Krejča v ND v Praze. Podařilo se mu ho získat až na Vinohrady, „Hlasy ptáků“. – Krejča vedl své herce a spolupracovníky pevnou rukou.
2:51:45	Osud režiséra Evžena Němce. (Po dohodě s narátorem dvě minuty nahrávky vystřiženy.) Působil na Palmovce a v televizi. Mj. byl za komunismu vězněn, protože neudal kamaráda, který se chystal emigrovat. – Události roku 1968, hostování v Norsku. Prožíval sen, a po návratu ženy s rodinou domů (20. srpna) se druhý den dozvěděl o událostech v Praze. Norové reagovali velmi laskavě. Telefonát s Evaldem Schormem. Situaci viděl na vlastní oči až čtrnáct dní poté, když se sám vrátil.
2:57:39	KONEC

3. NAHRÁVKA

0:00:00	Působení v zahraničí. Díky úspěchu Činoherního klubu se dostali do ciziny, jako malé divadlo neměli takové náklady na cestování. Při festivalu v Holstebro demonstrovali způsob práce, zkoušeli před diváky. Jaroslav Vostrý přednášel. Ukazovali práci na rozeskousaném „Revizorovi“. Oslovila ho Norka Edith Roger, která ho chtěla pozvat k režii do Oslo. Dvakrát letěl do Oslo na domluvu, vybral si k inscenování „Zločin a trest“, který dobře znal z vlastního účinkování v roli Raskolnikova. Luboš Hrůza vytvořil fantastickou dekoraci. Scénografie tam byla velmi pozadu, Hrůza všechny oslnil. Díky jazykové bariéře JK režíroval jinak než v Praze. Obsazoval pouze podle obrázků. Problém s obsazením Soni, musel roli dát přední krasavici v souboru.
0:15:57	Náhodné setkání s budoucí manželkou Ingmara Bergmana [Ingrid Bergmanovou]. Zkoušelo se s velkou intenzitou. Výborný představitel Raskolnikova. Na dovolenou tam přijela žena s dětmi. Vracely se 20. srpna do Prahy, JK zůstal. V noci měl telefonát o událostech. Celý svět zakázal ruské autory, měli uvést Dostojevského? Premiéra se uskutečnila 7. září, s velkým ohlasem. Hrůzova magická scéna, dramaturgie Vostrého. – Návrat do Prahy. – Do Oslo se ještě dvakrát vrátil, inscenoval „Višňový sad“ a Bondovo „Moře“. Dekoraci pro „Moře“ navrhoval opět Hrůza. Ten se rozhodl zůstat v exilu, JK přemlouvali taky.
0:33:04	Na základě úspěchu v Norsku dostal nabídku v Basileji ve Švýcarsku. Inscenoval „Racka“ s Hrůzovou dekorací, kterou pak JK viděl na PQ několikrát okopírovanou. Překládal mu pan Pavlíček z Národního divadla. Následovala nabídka intendanta v Zürichu, JK ji odmítl. Důvody odmítnutí. Stesk po domově, ani žena nechtěla odjíždět. Ještě při práci v Norsku po okupaci vyslal závodníka [Johna] Hauglanda, aby doručil vzkaz ženě. – Třikrát hostoval také v Zagrebu. Režíroval Janáčkovu operu „Z mrtvého domu“. Kvůli výjezdní doložce musel na ambasádu, byl tam dotazován na názor na uvedení Havlovy hry v Počernicích. Na základě toho byl udán a po návratu ze Zagrebu už nesměl vyjet.
0:43:11	Výpověď z Činoherního klubu. Režie „Matky Kuráže“ v Národním divadle v Praze, politický průšvih Václava Vydry st. Hostování inscenace v Benátkách. Ředitel Činoherního klubu Cmíral se s JK rozloučil, podobně se s ním rozloučili i v ND. Zážitek existenciální hrůzy. Propad ze slávy a velkých příjmů... Nikdo nepomohl. Tři roky byl bez práce. Proměnily se vztahy s lidmi, lidé se odtahovali. – Nabídka přišla až ze Státního divadla v Ostravě, od Karla Vochoče. Režirovat Cyrana z Bergeraku, a také angažmá, místo režiséra Kovala. JK byl „v trestu“, Vochoč se to dozvěděl. – Ještě před angažováním došlo k požáru divadla. Z nouze našli náhradní prostor v malém loutkovém divadle, JK pozval bývalý tým s Václavem Martincem, Otou Schindlerem a Petrem Skoumalem. Neokázalá inscenace, premiéry se zúčastnil režisér Jiří Krejčík. V následujících letech JK režíroval převážně v tomto divadle.
0:58:00	V divadle zůstal devět let. V souboru Zora Rozsypalová, František Šec, Jeroným Horák... S Kovalem se mýjeli. Mohli dělat repertoár, který by v Praze nebyl možný, do Ostravy nebylo vidět. – Inscenoval operu „Čarostřelec“. Operu má rád, hudba mu nepřekáží, vyhovují mu i délky a opakování. Vztah JK k „Lišce Bystroušce“. Polyfonní přístup, který v činohře není možný. V „Čarostřelci“ zpíval tenor neškolený neherec. – Ředitel Starý měl JK „na starosti“. Formálně mu dával za uši. – Čarostřelec je národní německá opera, závěr s eremitou měl mohutný ohlas v publiku, čímž si inscenace vysloužila zákaz. Později došlo ke zvolnění, ale hrála se jen omezeně. – Dramaturg

	Ladislav Slíva. Oáza svobody v Ostravě, inscenoval i Schormovu dramaturgii „Hlučné samoty“.
1:13:09	Moment odtažování se změnil? Jako režisér nemůže být s herci příliš kamarád. Odstup trvá i dnes, když nemůže pro druhé nic udělat, z důvodu věku. Satisfakci přináší, když se dozvídá, co jeho divadelní tvorba pro druhé znamenala. Úspěch Činoherního klubu byl závislý na společenském vývoji a možnosti deset let pracovat. V Národním divadle ho jako konkurenta nechtěli. – Dnes televize nabízí role starců a dědečků. O stáří už něco ví. – Jak překonal tři roky bez práce. Do Ostravy ani přátelé nejezdili, ani pracovně.
1:20:26	(<i>natáčení videozáznamu</i>) Jak došlo k angažování narátora do Divadla Na Vinohradech. Antonín Máša napsal hru „Rváč“, inspirovanou Turgeněvem. Zprostředkoval Evald Schorm, ostravské divadlo ji studovalo a JK obsadil do starší ženské role herečku Vlastu Vlasákovou, silnou komunistku. Obsazení vzbudilo udivení. Po úspěšné premiéře odjel hostovat do Chebu, kde ho zastihla zpráva od ředitele Vinohradského divadla Míky. Setkali se na prvomájové demonstraci v Praze. Dostal nabídku inscenovat „Mladou gardu“. Přimluvila se Vlasta Vlasáková. Z „Mladé gardy“ našťástí sešlo, nahradil ho „Revizor“. Angažmá musel schválit funkcionář ÚV KSČ [Miroslav] Kapek. Krátce nato Vlasáková zemřela.
1:39:22	Vrátil se do Prahy (Vinohradského divadla) nikým nevitán. Dramaturg Jan Vedral, velký talent dramatický. JK žádal, aby svou rozhlasovou hru [„Urmefisto“] přepracoval pro divadlo. – Soubor nebyl citlivý na podtexty a jinotaje. „Krysař“ s Martinem Stropnickým, hudba Vladimír Merta. Agnes hrála Daniela Kolářová. Pochvilně hraní přináší osobní komplikace. – S Vedralem přemluvili Josefa Topola, aby divadlu vydal „Hlasy ptáků“. Jiřina Švorcová báječně hrála, stejně jako v „Krysaři“, zpívala Skoumalovy písničky. Profesionální vztah mezi herečkou a režisérem, hrála dobře, byla vždy připravená. Revoluce 1989, listopadové večery v divadle. Novým ředitelem František Laurin. Odchod Jiřiny Švorcové z divadla.
1:53:34	JK dostal od Ivana Rajmonta nabídku do Národního divadla, přijal, narazili na silný odpor části souboru, hlavně proti Rajmontovi. Byli vnímáni jako „sklepáci“. Demonstrativní odchod některých z angažmá. Luděk Munzar a lidé kolem něho. Přinášeli mnoho novinek, chtěli například oddělit jednotlivé scény. Jako první svou inscenaci v ND zvolil JK „Pekaře Jana Marhoulů“. Kostýmy zadal dceři Ireny Kačírkové. Inscenace byla označena za realistickou, autor za komunistu... Všechny inscenace byly zničeny, prošly pouze „Židle“. Odešel a přestal režisérovat. – Vzpomínka na Miroslava Macháčka. Macháčkovi „Furianti“ v Národním byly udělány metodou Činoherního klubu. Úspěchy Otomara Krejči v Národním divadle, jak si Krejča dokázal uhájit šéfovskou pozici. Češi jsou divný národ. V době mládí JK existovala spolupráce v divadle, dnes je každý vnímán hlavně jako konkurent. JK u Krejči asistoval. Na rozdíl od Radoka Krejča dokázal reagovat a zahrnovat do koncepce různé podněty. Vztah Krejči a Radoka, působili v 60. letech v ND vedle sebe. Příklad k Mozartovi a Salierimu.
2:07:54	Setkání s Radokem v Götteborgu. – Zážitek JK z Národního divadla začátku 90. let, kdy s ním herci nechtěli spolupracovat, odmítali ho následovat v jeho režijní cestě. Po odchodu měl v úmyslu napsat knihu o divadle, ale psal hlavně o vztahu k matce, o divadle tam toho mnoho není. Na zkušenosti ze zahraničních divadel se ho tu nikdo nikdy neptal. Jak se režisér německý herec: Čechova hraje racionálně, vzpomínka na režii „Racka“, racionální rozmluva s představitelem Sorina vedla k dorozumění. Správce ve „Višňovém sadu“, Walter Kiesler [?]. „Hoře z rozumu“ ve Wuppertalu, s

	představitelkou ženské postavy se JK nedokázal domluvit. Inscenace měla u publika úspěch. Mezi JK a představitelem hlavní role panovalo napětí.
2:29:04	František Miška, byl řadu let intendantem v Bielefeldu. Choval se velmi kolegiálně, v Německu hovořil o JK velmi dobře. Němci vnímali, že Miška je bývalý koncentračník. – Neruské hry, které JK v zahraničí uváděl, žádnou českou. Modelová dramatika mu není blízká, Topol nebyl přeložený. Smočkovy hry JK nemohl inscenovat. – Filmové a televizní režie JK. Vzpomínka na režiséra a vedoucího z televize [Antonína] Dvořáka, který ho na jedné straně podpořil při přijímačkách na DAMU, na druhé straně ho potopil po jedné režii televizní „Chvilky poezie“. JK se cítí disponovaný pro filmovou práci. Rozhlasová režie: „Ifigenie v Aulidě“, záznam divadelní inscenace. Na zábradlí využil sochu Agamemnona od Olbrama Zoubka. Díky ní vznikla socha Ifigenie... Pocit satisfakce. Smysl divadelní tvorby: navození svobodné kreativity, která vede k osvobození. Vztahy s kolegy od divadla v 60. letech na příkladu Václava Havla.
2:46:24	Ozvuky Charty 77 a VONSu v Ostravě. Intelektuálové tam žili a pracovali víceméně izolovaně. Rozdílný vztah ostravských komunistických funkcionářů ke kultuře a ke sportu. – Rozhodnutí odejít s kolegy do Ostravy. [Drahomír] Kolder je nechal pracovat, zájem vzrostl, až se začaly tvořit fronty u poklady. – „Podivné odpoledne dr. Zvonka Burkeho.“ Hostování Činoherního klubu ve Švédsku, Ingrid Thulinová se přišla radit s Ninou Divíškovou, jak tvoří tento typ role. – Herectví Vladimíra Pucholta. Příklad z „Revizora“, kterého režíroval na veřejné předváděčce ve Švédsku. Byl přítomna choreografka Rogerová.
3:05:10	Emigrace Vladimíra Pucholta. Pocítil, že se divadlo začalo rozkládat. V roli Chlestakova ho nahradil Jiří Kodet. Později hostoval Oleg Tabakov. Podnět k tomu dal Leoš Suchařípa. Jaro 1968. Domluveno 11 repríz. Divadlo bylo naprosto nacpané. Představení s Tabakovem trvalo o hodinu déle než běžné. JK s Tabakovem domluvil, že herectví Činoherního klubu je jiné, s osobním názorem. Poslední představení ukončil v tomto smyslu – jinak, osobně. JK dodnes udržuje osobní přátelství s Tabakovem, dlouho se osobně navštěvovali.
3:23:35	KONEC